Handhaven van quarantaine en aankooponderzoek belang

Rundertuberculose du

Afgelopen zomer stak rundertuberculose na een jaar van afwezigheid weer de kop op in Belgisch Limburg. De balans voor het aantal besmettingen in 2015 ligt op drie haarden en momenteel zijn nog tientallen contactbedrijven op slot.

tekst **Annelies Debergh**

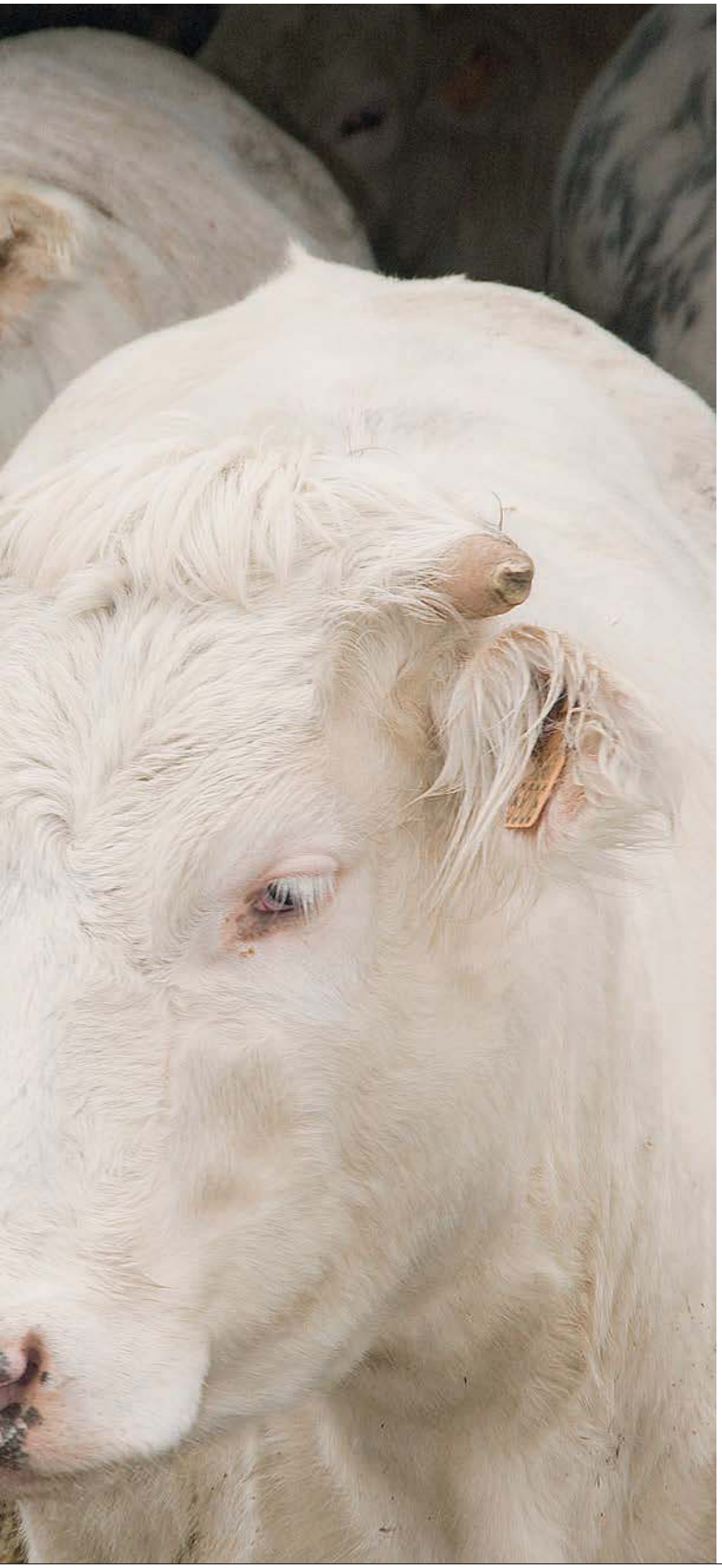
Drie gevallen van rundertuberculose in drie maanden tijd. Dat is de balans na een recente uitbraak van rundertuberculose in Belgisch Limburg, vlak bij de Nederlandse grens. Voorlopig ligt het totale aantal haarden voor 2015 in België op drie, nog tientallen bedrijven zijn geblokkeerd en in onderzoek.
Hoewel de teller voor dit jaar op drie staat, behoudt België op Europees niveau de officieel vrije status voor rundertuberculose. Vorig jaar zijn geen haarden ontdekt, het jaar daarvoor, in 2013, waren dat er negen (zie figuur 1). België werd officieel tuberculosevrij verklaard in 2003, buurland Nederland is officieel vrij van rundertuberculose sinds 1999.
'Dat België vrij is verklaard, betekent echter niet dat de runderpopulatie in België biologisch vrij was en is van tuberculose', legt Luc Vanholme uit, dierenarts en werkzaam bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen of kortweg FAVV. 'Een officieel vrije lidstaat of regio mag immers tot 0,1 procent probleembeslagen hebben vooraleer de officieel vrije status eventueel door de EU wordt opgeschort. Voorwaarde is dat de sanitaire toestand nauwgezet wordt opgevolgd, voldoende onder controle blijft en beantwoordt aan de reglementaire voorzieningen.'

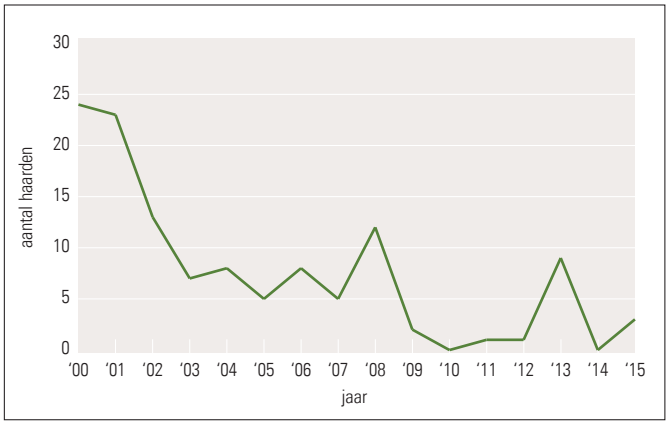
Quarantaineperiode bij aankoop

Hoewel de ziekte nog slechts sporadisch voorkomt, is het als rundveehouder belangrijk te beseffen dat rundertuberculose nog niet helemaal van de kaart is geveegd. Ook voor de mens blijft tuberculose een belangrijke aandoening. In 2005 plaatste de wereldgezondheidsorganisatie WHO tuberculose in de top zeven van meest verwaarloosde ziekten.
Rundertuberculose kan nog sluimerend voorkomen op een veestapel. 'Algemeen kan worden gesteld dat het opnieuw opduiken van tuberculose in de meeste gevallen te wijten is aan een verminderde waakzaamheid, omdat de ziekte nog erg uitzonderlijk voorkomt en weinig klinische symptomen geeft.'
Insleep van een besmetting gebeurt veelal door aan-

rijke schakels in de bestrijding van rundertuberculose

ikt weer op in België

Figuur 1 – Besmettingen rundertuberculose in België (bron: FAVV)

koop. 'Het is dus raadzaam zorgvuldig om te gaan met de aankoop van dieren: het is belangrijk om een quarantaineperiode te handhaven in afwachting van de resultaten van de eventuele aankooponderzoeken en de aankooptuberculinaties correct door de bedrijfsdierenarts te laten uitvoeren en te laten aflezen', zegt Vanholme.
In de meeste officieel vrije lidstaten of regio's worden jaarlijks nog enkele haarden vastgesteld. Vaak wordt de ziekte ontdekt door de aanwezigheid van verdachte letsels bij de keuring post mortem in het slachthuis.
Dat de infectie lange tijd latent aanwezig kan zijn, kan verregaande gevolgen hebben en zorgt voor een onopgemerkte verspreiding van de ziekte. 'Hierdoor kan de besmetting vanuit een primaire haard door handelsverkeer zich weer verder verspreiden naar andere veebeslagen', zegt hij. 'Op die manier worden na het vaststellen van een primaire haard bij de opvolging van de contactbeslagen vaak nog secundaire haarden ontdekt.'

Diagnose door tuberculinatie

De zogenaamde 'tuberculinatie' is de meestgebruikte methode voor de diagnostiek van rundertuberculose. Daarbij wordt een dosis mycobacterium-antigeen of tuberculine in de huid ingespoten. Deze methode kan al binnen enkele weken na een infectie positieve resultaten opleveren. Dieren die positief reageren bij een tuberculinatie, worden op bevel geslacht. De diagnose van rundertuberculose kan vervolgens alleen definitief worden vastgesteld door de bacterie Mycobacterium bovis aan te tonen in orgaanweefsel. Dit gebeurt door aangetast weefsel en daardoor de kiem te laten groeien op geschikte groeibodems. De groei van de kiem op cultuur verloopt zeer traag, zodat het soms tot twee maanden kan duren voordat een definitief resultaat verkregen wordt.
Vanaf het moment dat een bedrijf als contactbedrijf is geregistreerd, is het dus wachten op het resultaat van de tbc-test. Omdat het onderzoek naar rundertuberculose

Met tuberculinatie kan runder-tbc worden vastgesteld

Rundertuberculose of boviene tuberculose

Rundertuberculose of boviene tuberculose komt wereldwijd voor. De ziekte wordt veroorzaakt door de bacterie Mycobacterium bovis. De bacterie behoort tot de familie van de Mycobacteriaceae waartoe ook vogeltuberculose, paratuberculose en humane tuberculose behoren.
Rundertuberculose is een zoönose: de ziekte is overdraagbaar van dier op mens. Ook de mens kan besmet raken met boviene tuberculose door runderen die ook daadwerkelijk de kiem uitscheiden en dus 'open tbc' hebben. Belangrijke besmettingsroutes voor de mens zijn onder meer het drinken van ongepasteuriseerde melk en het inademen van de kiem door direct contact met besmette dieren.
De bacterie Mycobacterium bovis wordt bij runderen via de luchtwegen of oraal opgenomen en belandt zo in een regionale lymfeklier. Na het ontstaan van een typische ontstekingsreactie of tuberkel, kan de infectie uitzaaien naar andere organen. Rundertuberculose is in de regel een chronische ziekte.
Het verloop kan meerdere maanden tot jaren duren, maar soms kent de infectie een acuut en progressief verloop. Een besmetting bij het rund verloopt vaak symptoomloos. Een dier kan gedurende lange tijd geïnfecteerd zijn zonder echte ziekteverschijnselen. De symptomen treden pas op in een laat stadium van de ziekte en variëren afhankelijk van de plaats van de ontsteking.
Symptomen die kunnen wijzen op een aantasting van runderen, zijn vermagering, een verminderde melkproductie en in een laat stadium een korte, krachtige en droge hoest. Aan de hand van de symptomen alleen kan de diagnose vaak moeilijk worden gesteld. De meest gebruikelijke methode voor diagnose van rundertuberculose is tuberculinatie.

acht weken duurt, neemt het wachten op definitieve uitslagen veel tijd in beslag. 'De veroorzakende bacterie Mycobacterium bovis is een zeer traag groeiende kiem. Het kan tot twee maanden duren vooraleer er op cultuur al dan niet een groei wordt vastgesteld en een besmetting al dan niet kan worden bevestigd.' Tot die tijd blijven de contactbedrijven geblokkeerd. Dat schept een grote onzekerheid voor de veehouders die al die tijd beperkt zijn in de uitbating van hun bedrijf en daardoor geconfronteerd worden met een zware financiële en emotionele schade. 'Er wordt onderzocht hoe de diagnostiek in de toekomst via andere testen zou kunnen worden bespoedigd.'

Besmetting via andere dieren

In sommige lidstaten of regio's van de Europese Unie is het opnieuw opduiken van rundertuberculose het gevolg van contact van besmette gedomesticeerde dieren, dus runderen, met wilde dieren zoals everzwijnen, hertachtigen of dassen. Daarbij fungeren de wilde dieren uiteindelijk als bijkomend reservoir van tuberkelbacillen die rundertuberculose veroorzaken. 'Voor België is de kans dat wilde dieren aan de basis liggen van de infectie voorlopig klein. In België werd bij de bewaking van wilde dieren tot nu nooit rundertuberculose vastgesteld.'
In geval van een besmetting op het bedrijf wordt de veestapel geheel of gedeeltelijk geruimd afhankelijk van het aantal besmette dieren. In België kunnen getroffen veehouderijen een beroep doen op een vergoeding vanuit het Sanitair Fonds. Vaccineren tegen rundertuberculose is wettelijk verboden op Europees en nationaal niveau. 'Het verbod op het gebruik van vaccins kwam er deels omwille van een mogelijke interferentie bij de diagnostiek van rundertuberculose via tuberculinatie.'
Tuberculosevaccins worden experimenteel gebruikt en er gebeurt hier omheeb ook veel onderzoek. In zeer specifieke omstandigheden worden tuberculosevaccins wel soms toegepast. 'Zo worden onder zeer strikte voorwaarden vaccins gebruikt in het Verenigd Koninkrijk voor de vaccinatie van dassen om het effect op een vermindering van de verspreiding van de ziekte te bestuderen.'

Impact valt af te wachten

Na de vaststelling van de eerste haard van rundertuberculose in België waren 162 contactbeslagen in beeld. Begin november waren al 152 bedrijven weer vrijgegeven. Begin september volgde een tweede haard met daaropvolgend nog tien nieuwe contactbeslagen. Na de haard van november zijn 43 nieuwe contactbedrijven opgespoord. Voorlopig blijven tien contactbeslagen in opvolging naar aanleiding van de vaststelling van de eerste twee haarden in 2015. Hoe groot de impact en de besmetting in België uitvalt, is voorlopig nog afwachten. |